

והנחש¹ הרי אלו מועדים – מועדים; these are And the snake;

Overview

The משנה mentions various wild animals, including a snake, that are considered מועדים (and they pay a נזק שלם the first time they damage). It may seem (as others maintain²) that these animals are liable for any damage they do (and wherever they do it). תוספות, however restricts their liability.

לאו בכל עניני היזק חשיבי מועדים אלא כל אחד במידי דאורחיה –

Not by all types of damages are these wild animals considered מועדים, but rather each one is considered a מועד, only if he damages in the manner he is accustomed to -

כגון שבא זאב וטרף³ ארי ודרס⁴ או טרף להניח –

For instance, if a wolf came and was טרף, a lion came and was דרס or the lion was טרף להניח. In all these instances they are considered מועדים for it is אורחיה -

אבל במידי דלאו אורחיה כגון ארי שטרף ואכל וכן שאר הזיקות דלאו אורחיהו –

However if the animals damaged in an unusual manner; for instance if a lion was טרף ואכל (like a wolf), and similarly other damages which are unusual for this animal to do, then -

לא הוּוּ מועדים אלא משלמים חצי נזק –

They are not מועדים, but rather they pay (only) a ח"נ⁵.

תוספות qualifies the previous ruling:

ובמידי דאורחיהו דמשלם נזק שלם היינו דוקא בחצר הניזק –

And concerning damaging in their usual manner, where they pay a נ"ש, that is only if the damage was done בחצר הניזק -

אבל ברשות הרבים פטור דהוי שן ברשות הרבים –

However, if the damage was done בר"ר they are פטור, for it is considered פטור (כאורחיהו) which is שן בר"ר (since it was done בר"ר).

תוספות supports this view:

כדאמר שמואל בגמרא⁶ ארי ברשות הרבים דרס ואכל פטור –

As פטור is ר"ר in the דרס ואכל a lion who was גמרא; stated in the שמואל⁷.

¹ The marginal gloss indicates that this תוספות is referencing the משנה on טו, ב.

² See רמב"ם הל' נזקי ממון פ"א ה"ו.

³ See the גמרא on עמוד ב'. The term טרף refers to an animal killing its prey (first) and then eating it. This is the manner in which a זאב (wolf) hunts.

⁴ דרס refers to an animal that eats its prey while it is still alive. This is the custom of an ארי (a lion). It is also the custom of the ארי to טרף להניח; kill its prey in order to store it in its den (for its cubs, etc.).

⁵ Presumably they will become a מועד after three times.

⁶ לקמן עמוד ב'.

⁷ However if he was טרף ואכל בר"ר (which is not אורחיה) he is חייב (a ח"נ for it is ר"ר). See רש"י [ע"ב].

anticipates a difficulty concerning this rule that they are פטור כאורחיה ברה"ר for it is שן ברה"ר:

ואפילו נחש שאין נהנה מנשיכתו כדאמרינן בפרק קמא דתענית (דף ח, א) –

And this ruling applies even by a snake that has no benefit from his bite⁸, as the גמרא states in the first פרק of תענית –

שנתקבצו כל החיות אצל הנחש ואומרות לו מה הנאה יש לך –

That all the animals gathered around the snake and say to him what benefit do you have from your biting. This concludes the גמרא in תענית. The anticipated question is since the נחש does not have הנאה להזיקה, why should it be פטור ברה"ר; it is not שן ברה"ר?

replies that indeed it may not be שן – תוספות

מכל מקום כיון דאורחיה בהכי הוי כמו רגל ופטור ברשות הרבים –

Nevertheless since this is its customary manner to bite, this damage is **considered as רגל** (where there is also no להזיקה) **and is therefore פטור ברה"ר.**

anticipates one additional difficulty in this issue and resolves it:

ולא הוי כמו קרן בתר דאייעד אף על פי דמתכוין להזיק מדחשיב ליה גבי אחריני:

And the snake is not considered as קרן after it becomes a מועד, even though it intends to damage; since the משנה mentions the snake **together with the other** wild animals. One would think that since the נחש has no הנאה להזיקה and it is מתכוין להזיק⁹, it should be like a קרן which is a מועד¹⁰ and be חייב a נ"ש in the רה"ר. תוספות rejects this notion, and proves that it is not so, since the משנה mentions נחש together with the other מזיקים, this proves that just as the others are פטור ברה"ר, the same applies to נחש.¹¹

Summary

All the חיות are חייב a נ"ש in the רשות הניזק if they damaged כאורחיהו, and are ח"נ a חייב they are שלא כאורחיהו פטור ברה"ר. If they damaged כאורחיהו.

Thinking it over

According to תוספות the חיות of דינים are the same as בהמות. Is there any reason why the משנה singles out these wild animals?¹²

⁸ A snake merely bites a person and kills him even though he does not eat him. See ד"ה ולך there רש"י.

⁹ This distinguishes it from רגל, which is אין כוונתו להזיק, and makes it similar to קרן.

¹⁰ The biting of a נחש should be considered a מועד even the first time, since it is אורחיה בהכי.

¹¹ תוספות does not explain why a נחש is not considered קרן. See נח"מ who explains that the קרן of גדר is that this נחש is משונה from all other בהמות. Therefore the תורה is lenient until it becomes a מועד. All נחשים, however, are initially conditioned to bite; it is אורחיהו; therefore it cannot be considered קרן, but rather רגל. רעיי"ש.

¹² See סוכ"ד את ח'.